

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Informatie voor deelnemers

Onderzoek naar ziekteverwekkers in de **legghennenhoudery**

Waarom een onderzoek in de leghennenhoudерij?

Dieren in de veehouderij kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen waar mensen ziek van kunnen worden. Ziekten die mensen van dieren kunnen krijgen, noemen we zoönosen. Elk land in de Europese Unie moet onderzoeken hoe vaak zulke ziekteverwerkers voorkomen bij mensen en dieren en hoe vaak ze in dierlijke producten zitten. In Nederland ligt die verantwoordelijkheid bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA).

Het onderzoek bij dieren voeren het RIVM en de NVWA samen uit. Elke keer bij een andere diersoort. Eerder zijn veehouderijen met onder andere varkens, melkgeiten en melkschapen, vleesrunderen en melkvee onderzocht. Dit jaar worden leghennen onderzocht.

Ook leghennen kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen die zoönosen kunnen veroorzaken. Salmonella is hier een bekend voorbeeld van. We willen goede maatregelen ontwikkelen die besmetting van mensen en dieren tegengaan. Daarvoor is het belangrijk om te weten welke ziekteverwekkers leghennen bij zich dragen, hoe vaak deze voorkomen en welke typen van de ziekteverwekkers er voorkomen. Dieren kunnen ook elkaar besmetten. Op bedrijven waar ook ander vee wordt gehouden, worden daarom ook de andere dieren in het onderzoek meegenomen. Ook willen we onderzoeken of veehouders, hun gezinsleden, hun medewerkers en hun huisdieren deze ziekteverwekkers bij zich dragen.

Verder onderzoeken we of er bedrijfskenmerken zijn (zoals hygiënemaatregelen), die verschillen tussen bedrijven waar de ziekteverwekkers wel of niet worden gevonden. Hiermee kunnen we beter inschatten hoe je deze infecties kunt voorkomen en bestrijden.

Het onderzoek

De NVWA, het RIVM en Wageningen Food Safety Research (WFSR) voeren het onderzoek uit. Via een steekproef selecteren we de bedrijven. Het onderzoek bestaat uit twee delen. In het ene deel onderzoeken we welke ziekteverwekkers bij de leghennen en eventueel aanwezig ander vee voorkomen. De geselecteerde bedrijven zijn verplicht om hieraan mee te doen. In het andere deel wordt onderzocht of de ziekteverwekkers ook voorkomen bij mensen die met de dieren werken, hun gezinsleden en hun huisdieren.

Al uw gegevens worden anoniem verwerkt. Aan het eind van het onderzoek en de analyse krijgt u een samenvatting.

Onderzoek bij dieren

Inspecteurs van de NVWA bezoeken in totaal 200 leghennenbedrijven. De inspecteur verzamelt mestmonsters en stofmonsters via veegdoekjes van één koppel leghennen. Als er op uw bedrijf ander vee aanwezig is, worden ook hier monsters van genomen. Dit zijn altijd mestmonsters en, afhankelijk van de diersoort, neusswabs of stofmonsters via veegdoekjes. Tenslotte vult u samen met de inspecteur een vragenlijst in over uw bedrijf. We verwachten de bedrijfsbezoeken in 2026, 2027 en 2028 uit te voeren.

Monstername in het geval van uitbraak vogelgriep

Wanneer er sprake is van een uitbraak van vogelgriep en naar aanleiding hiervan een bezoekverbod voor pluimveebedrijven is ingesteld wordt afhankelijk van de situatie in uw regio bekeken hoe en wanneer de monstername toch plaats kan vinden. Hierover vindt u meer informatie in de bijgevoegde brief.

Laboratorium

In het laboratorium wordt onderzocht of in de mestmonsters *Campylobacter*, colistine-resistente bacteriën, *Erysipelothrix rhusiopathiae*, ESBL-producerende bacteriën, *Listeria* of *Salmonella* aanwezig is. In de stofmonsters kijkt het laboratorium of er MRSA of *Salmonella* aanwezig is. Als er neusswabs bij andere diersoorten worden genomen, kijkt het laboratorium hierin naar MRSA.

Resultaten

De resultaten van dit deel van het onderzoek geeft de NVWA door aan de Europese Unie, die van gegevens uit heel Europa elk jaar een rapportage maakt. Deze rapportages vindt u op efsa.europa.eu/en/data-report/biological-hazards-reports (of via tinyurl.com/jk5erwtt). Een Nederlandstalige rapportage van de resultaten publiceren we op rivm.nl/zoonosen/surveillance-landbouwhuisdieren.

De resultaten van het onderzoek naar Salmonella bij leghennen kunnen gevolgen hebben voor uw bedrijf. Als tijdens het onderzoek een meldplichtige Salmonella wordt gevonden, dan is deze uitslag bindend voor het betreffende koppel met bijbehorende gevolgen (www.nvwa.nl/onderwerpen/salmonella-bij-pluimvee/mijn-pluimveebedrijf-is-verdacht-of-besmet). Als uw bedrijf tijdens dit onderzoek als Salmonella besmet geregistreerd staat, zal er géén nieuw onderzoek naar Salmonella gedaan worden. De resultaten van het onderzoek naar de overige ziekteverwekkers hebben geen consequenties voor de onderzochte dieren of uw bedrijf. Als u wilt, ontvangt u van ons de resultaten van uw eigen bedrijf.

Onderzoek bij mensen en huisdieren

Het RIVM vraagt u als leghennenhouder en uw gezinsleden en medewerkers om deel te nemen aan het onderzoek bij mensen en huisdieren (bijvoorbeeld honden en katten). In dit deel van het onderzoek wordt gekeken of de onderzochte ziekteverwekkers ook bij de mensen en huisdieren op het bedrijf voorkomen. Deelnemers moeten 18 jaar of ouder zijn en nemen vrijwillig deel aan dit onderzoek. Als u wilt, dan ontvangt u van ons uw eigen resultaten en die van uw huisdieren.

Vragenlijst

Wij vragen u, uw gezinsleden en eventuele medewerkers om een vragenlijst in te vullen. De vragen gaan onder andere over de werkzaamheden op uw bedrijf, de aanwezigheid van huisdieren en uw gezondheid.

Ontlasting en neusswab

We vragen u om een ontlastingsmonster te verzamelen en zelf een neusswab af te nemen en naar ons op te sturen. Hiervoor ontvangt u materiaal en instructies. Met het ontlastingsmonster en de neusswab bepalen wij in het

laboratorium of u of uw huisdier *Campylobacter*, colistine-resistente bacteriën, ESBL-producerende bacteriën, *Listeria*, MRSA of *Salmonella* bij zich draagt. Mensen en huisdieren kunnen deze ziekteverwekkers bij zich dragen zonder dat zij hiervan klachten hebben.

Toestemming

Als u meedoet aan dit onderzoek is een ondertekend toestemmingsformulier nodig. U kunt dit samen met het ontlastingsmonster en de neusswab terugsturen naar het RIVM. U kunt op elk moment met dit onderzoek stoppen. Wij zullen na een schriftelijk verzoek het opgeslagen materiaal en uw persoonlijke gegevens vernietigen. Als u de uitslagen van uw ontlastingsmonster en neusswab graag wilt ontvangen, dan kunt u dit aangeven op het toestemmingsformulier. U ontvangt dan de uitslagen en bijbehorende uitleg per post, nadat we het onderzoek hebben afgerond.

Anoniem

Wij behandelen uw gegevens volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Dat betekent dat we de onderzoeksgegevens gecodeerd en anoniem opslaan. Alleen de betrokken RIVM-onderzoekers hebben toegang tot de originele gegevens.

Wat zijn de ziekteverwekkers die worden onderzocht?

Campylobacter is een bacterie die voorkomt in de darmen van dieren en bij zowel mens als dier diarree kan veroorzaken. Mensen kunnen via dieren en water of voedsel besmet raken. Een maagdarminfectie door *Campylobacter* komt in Nederland veel voor, waarschijnlijk bij ongeveer 56.000 mensen per jaar. *Campylobacter* komt ook bij leghennen voor. In een studie uit 2015 werd de bacterie bij meer dan 80% van de bedrijven met leghennen gevonden.

Colistine resistente bacteriën zijn bacteriën die ongevoelig zijn voor het antibioticum colistine. Colistine is een van de laatste behandelmogelijkheden voor bacteriën die al ongevoelig zijn voor veel andere antibiotica. Het is daarom erg belangrijk om te onderzoeken waar en hoe vaak colistine-resistente bacteriën voorkomen. Bij leghennen mag, als één van de weinige diersoorten, nog colistine gebruikt worden. Daarom is dit onderzoek bij leghennen extra belangrijk.

Erysipelothrix rhusiopathiae is een bacterie die vlekziekte veroorzaakt. De bacterie komt voor in de omgeving en kan hier heel lang overleven. Vlekziekte komt de laatste jaren steeds vaker voor bij leghennen, in het bijzonder bij bedrijven met een uitloop. Een infectie kan bij leghennen tot hoge uitval leiden. Mensen kunnen besmet raken door contact met besmette dieren of producten van dieren. Het is niet bekend of ook gezonde leghennen deze bacterie bij zich kunnen dragen.

ESBL-producerende bacteriën produceren zogenaamde 'Extended Spectrum Beta-Lactamases'. Dit zijn stoffen die belangrijke soorten antibiotica afbreken, waardoor de ESBL-producerende bacteriën ongevoelig zijn voor deze antibiotica. Dit kan problemen geven wanneer een persoon een infectie oploopt met een ESBL-producerende bacterie en behandeld moet worden met antibiotica. Het is daarom erg belangrijk om te onderzoeken waar en hoe vaak ESBL-producerende bacteriën voorkomen. In onderzoek uit 2015 werd op ongeveer 40% van de leghennenbedrijven ESBL gevonden en bij 6% van de leghennenhouders of hun familieleden.

Listeria is een bacterie die voorkomt in de bodem, bij dieren en in voedingsmiddelen. Mensen raken vooral besmet via voedsel. Gezonde mensen worden bijna nooit ziek of krijgen alleen lichte griepverschijnselen. De bacterie kan gevaarlijk zijn voor zwangere vrouwen (zij kunnen een miskraam krijgen), pasgeborenen en personen met een slechte afweer.

MRSA is de afkorting voor Methicilline Resistente Staphylococcus aureus. Staphylococcus aureus is een bacterie die bij ongeveer 30% van de mensen op de huid voorkomt. Soms is de bacterie ongevoelig voor de meest gebruikte antibiotica (zoals methicilline) en heet dan MRSA. Minder dan 0,1% van de Nederlanders heeft deze variant. Meestal worden mensen niet ziek als ze de MRSA-bacterie bij zich dragen. Hij kan wel gevaarlijk zijn voor mensen met een verminderde afweer of een grote wond. De infectie met deze bacterie is dan moeilijk te behandelen. Er zijn verschillende typen MRSA. Het type MRSA die bij mensen én dieren kan worden gevonden wordt veegerelateerde MRSA genoemd. In Nederland is het voorkomen van MRSA bij leghennen nog niet onderzocht.

Salmonella is een bacterie die voorkomt in de darmen van dieren. Deze kan bij zowel mens als dier diarree veroorzaken. Er zijn verschillende typen Salmonella die bij verschillende diersoorten voorkomen. Een aantal typen komen bij mensen en dieren voor. Diarree door een maagdarminfectie met Salmonella komt in Nederland veel voor, waarschijnlijk bij 44.000 mensen per jaar. Naar schatting komt dit bij 28 procent van de patiënten door eten van eieren. Sinds 2023 is er een stijging te zien van koppels leghennen die besmet zijn met Salmonella. Ook bij de mensen is er een toename te zien in het aantal gevallen. Door Salmonella in dit onderzoek op te nemen, hopen we bij te dragen aan het achterhalen van de oorzaak van deze stijging.

Vragen

Heeft u vragen of een klacht over het onderzoek?

Neem dan contact op met een van de onderzoekers:

Tryntsje Cuperus

Tel: 088-689 2794

Marieke Opsteegh

Tel: 088-689 3437

E-mail: SLBH@rivm.nl

Heeft u medische vragen? Neem dan contact op met Sabiena Feenstra-Gols (sabiena.feenstra@rivm.nl), arts van het RIVM. Deze arts kent de opzet van het onderzoek, maar is niet betrokken bij de uitvoering.

Dit is een uitgave van:

**Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl/zoonosen/surveillance-landbouwhuisdieren

SLBH@rivm.nl

december 2025

De zorg voor morgen
begint vandaag